

Nasreddin Hodja Jokes with Their Educational Direction: A Content Analysis Study

Ali Fuat ARICI*

Received date: 04.05.2018

Accepted date: 13.11.2018

Abstract

Nasreddin Hodja jokes are our literal works which is come into forefront with amusing aspect conjunction with the educational side. Most of this jokes on the one hand amuse people the other hand aims to teach someone a lesson with his message. Nasreddin Hodja jokes have an important place in education in terms of to provide permanency in mind as well as contained human, moral and cultural messages. Also Nasreddin Hodja jokes set somebody thinking and steer to criticise so people may analyse and synthesise event and conditions as well. For this reason Nasreddin Hodja jokes importance in education is further increased. In this study Informations are given about definition and history of jokes, Nasreddin Hodja's life and personality, resources relate to Nasreddin Hodja jokes and charecteristics of jokes. After this Educatinal message index have created based on Nasreddin Hodja jokes and selected jokes are organized according to this index. According to this, the Nasreddin Hodja jokes address almost all values that concern human life. In the jokes examined, it is seen that especially the educational messages related to human relations and self-criticism are higher.

Keywords: Nasreddin Hodja, Nasreddin Hodja jokes, Turkish education, education.

* Yıldız Technical University, İstanbul, Turkey. email: afaturkey@hotmail.com.

Eğitsel Yönleriyle Nasreddin Hoca Fıkraları: Bir İçerik Analizi

Ali Fuat ARICI*

Geliş tarihi: 04.05.2018

Kabul tarihi: 13.11.2018

Öz

Nasreddin Hoca fıkraları, eğlendirici yönüyle birlikte eğitici taraflarıyla da ön plana çıkmış eserlerimizdendir. Bu fıkraların pek çoğu bir taraftan insanları güldürürken diğer taraftan verdiği mesajlarla düşündürerek ders vermeyi amaçlamaktadır. İçerdiği insani, ahlaki ve kültürel iletilerin yanı sıra zihinde kalıcılığı sağlaması açısından genelde fıkraların özeldir. Nasreddin Hoca fıkralarının eğitimde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca muhatapları düşünmeye ve eleştiri yapmaya sevk etmesiyle olay ve durumların analiz ve sentezinin yapılmasındaki katkıları da düşünüldüğünde bu türün eğitimdeki önemi daha da artmaktadır. Bu çalışmada öncelikle fıkranın tanımı ve tarihçesine, Nasreddin Hoca'nın hayatına ve kişiliğine, Nasreddin Hoca fıkralarıyla ilgili kaynaklara ve fıkraların özelliklerine dair bilgiler verilmiştir. Daha sonra Nasreddin Hoca fıkralarından çıkarılabilecek olan eğitsel iletilerden bir ileti dizini oluşturularak fıkralar bu dizine göre düzenlenmiştir. Buna göre Nasreddin Hoca fıkraları insan yaşamını ilgilendiren hemen hemen bütün değerlere hitap etmektedir. İncelenen fıkralarda özellikle insan ilişkileri ve özeleştiriyle ilgili eğitsel iletilerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Nasreddin Hoca, Nasreddin Hoca fıkraları, Türkçe eğitimi, fıkra, eğitim.

* Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye. email: afaturkey@hotmail.com.

1. Giriş

Eğitim günümüzde teknolojiden güzel sanatlara kadar hemen her alanla ilişkili hâle gelmiştir. Edebiyat da yazılı-sözlü eserleri ile bu alanlar içerisinde önemli bir yere sahiptir. Masal, mani, ninni ve fabl gibi edebi türler bebeklikten çocukluğa değin öğrencilerin duygu, düşünce ve davranış eğitiminde rahatlıkla kullanılabilir türlerdir. Roman, hikâye ve biyografi gibi türler ise çocukluktan gençliğe geçişte yararlanılabilecek türler olarak görülmektedir.

Fıkralar ise hem çocukluk ve gençlik döneminde hem de daha sonraki dönemlerde kullanılabilir bir türdür. Kısa öykülerden oluşması ve güldürü unsurunu barındırması dolayısıyla fıkraların toplumun pek çok kesiminin ilgisini çektiği görülmektedir. Ayrıca fıkra konularının gerçek yaşamdan alınması bireylerin fıkralara yabancı kalmamasını sağlamaktadır. Bu durum çocukların olayları daha çabuk kavramasında oldukça önemlidir. Çocuklar fıkraları okuduklarında gerçek hayattaki olaylar hakkında düşünerek, eleştiri yaparak, bazı durumları birbirleriyle karşılaştırarak meselelerin analiz ve sentezini daha iyi yapabileceklerdir (Arıcı ve Ungan, 2009: 83-92).

Nasreddin Hoca fıkraları üzerine son dönemlerde pek çok araştırma yapılmaya başlanmış ve fıkralarının çeşitli yönlerden incelendiği görülmüştür (Boratav, 1996; Başgöz, 1999; Kabacalı, 2000; Oğuz, 2000; Özçelik, 2005; Dedebağı, 2007; Özdemir, 2008; Güldiken, 2008; Sakaoğlu ve Alptekin, 2009; Özdemir, 2010; Aslan, 2011; Temizkan, 2011; Batur, Sır ve Bek 2012; Güleç, 2012).

Nasreddin Hoca fıkraları da genel fıkra özelliklerinin yanı sıra halkın günlük hayatını konu alan ve eğitici yönüyle ön plana çıkmış yapıdadır. Nasreddin Hoca'nın insanlara ve olaylara hoşgörülü yaklaşımı, bilge kişiliği, sosyal hayattaki bozukluklara karşı eleştirel ve çözüme yönelik tavrı fıkralarına konu olmuştur. Bu fıkralarda verilen eğitici mesajlarla insanları güldürürken düşündürerek ders vermek amaçlanmıştır.

Nasreddin Hoca'nın fıkralarında yer alan iletiler, toplumun genelinin kolayca anlamlandırıldığı "düz" anlamı olan fıkralar ve içinde irfan barındıran "derin" anlamlı fıkralar olarak iki kısımda değerlendirilmektedir. Bu çalışmada yer verilen iletiler bu iki grupta yer alan iletilerdir. Ayrıca bu fıkralar tasavvufi açıdan da yorumlanmıştır. Bu çalışmaların sonuncusu Güleç (2012) tarafından yapılmıştır.

Nasreddin Hoca'nın Hayatı ve Kişiliği

Nasreddin Hoca'nın nükteli sözleriyle ve garip davranışlarıyla ün kazanmış bir kişi olduğunu belirten en eski kaynak 1480'lerde Cem Sultan'ın arzusu üzerine Ebu'l – Hayr-ı Rumi tarafından yazılan Saltuknâme'dir (Boratav, 1997: 89).

Nasreddin Hoca'nın hayatı hakkında kesin bilgi olmasa da çeşitli rivayetlere ve araştırmacıların çoğuna göre 1208 yılında Eskişehir'in Sivrihisar ilçesine bağlı Hortu (bugünkü adıyla Nasreddin Hoca) köyünde doğduğuna inanılmaktadır. Nasreddin Hoca'nın babası Hortu köyünün imamlığını da yapan Abdullah Efendi, annesi ise bu köyün yerlilerinden Sıdika Hanımdır. Akşehir'e yerleştikten sonra eşleri ve çocuklarını yanına alır. Buna göre Nasreddin Hoca'nın biri Sivrihisarlı, diğeri Akşehirli olan iki eşi, iki kızı, bir oğlu vardır. (Özçelik, 2005: 23).

Nasreddin hoca ilk dini bilgilerini babasından öğrenmiştir. Daha sonra Akşehir'e giderek Seyyid Mahmud Hayrânî ve Seyyid Hacı İbrahim gibi devrinin tanınmış âlim ve ariflerinden dersler almıştır. Hocanın ayrıca Konya medreselerinde okuduğu; Akşehir'de Sivrihisar'da dersler verip imamlık ve hatiplik yaptığı sanılmaktadır (Banarlı, 1998).

Nasreddin Hoca'nın fıkralarından çıkan bilgilere göre, çok değişik işlerle uğraştığı, imamlık, hatiplik, vaizlik, müezzinlik, cer hocalığı (köylülere para karşılığı din eğitimi verme), kâtiplik, müderrislik, kadılık ve mahkemelerde bilirkişilik yaptığı anlaşılmaktadır. İlk önce, gölge kadısı olan (kadı adayı) Hoca, sonradan Konya ve Akşehir'de bu görevini sürdürmüştür (Dedebağı, 2007). Bazı yazarlara göre de kadılık görevini Akşehir'e yerleşene kadar yapmış, daha sonra ise

bırakmıştır. Ama fıkralarında kadı tipleri ve fetvaların yer alması, Nasreddin Hoca'nın kadılık yaptığını düşündürmektedir. Nasreddin Hoca, 76 yaşında (1284) iken Akşehir'de vefat etmiştir (Özçelik, 2005).

Yaşadığı devir aydınlarınca Hacı Nasırüddin diye anıldığı söylenen Nasreddin Hoca karısı, çocuğu, komşuları, şakacı Akşehir delikanlıları, evine giren hırsızlar, zahmet veren dilenciler, ona akıl danışmaya gelen Akşehirililer, onun halkı ellerinden kurtarmaya çalıştığı zalim Moğol emirleri ve başından geçen vakaların çoğunda rolü olan çilekeş boz eşeğiyle asırların hayalinden ve neşesinden silinmeyen büyük bir zekâdır.

Nasreddin Hoca, insanlara doğru yolu gösteren, iyilikleri öğreten, doğruya sevk eden, kötülüklerden sakındıran bir kişidir. Bu işi yaparken kişiliği gereği kendisine has bir yol belirlemiştir. Böylece hakkın anlatılması ve toplumun bozuk yönlerinin düzeltilmesi için, problemleri halkın anlayacağı bir dil ve üslupla manidar latifeler halinde kısa ve öz olarak dile getirmiştir (Güldiken, 2008).

Nasreddin Hoca'nın fıkralarından ve hakkındaki kaynakların verdikleri bilgilerden hareketle Hoca'nın kişiliği şöyle değerlendirilebilir (Özçelik, 2005):

1. "Nasreddin Hoca, bilge bir kişiliğe sahiptir. Zamanın bütün dini ve müspet ilimlerinden haberdardır. Ünlü bilginlerden ders alarak kendini yetiştirmiştir.
2. Hoca, bir cemiyet insanıdır. Ömrü medrese veya dergâhta ders alıp vermekle sınırlı kalmamış, her zaman hayatın ve olayların içinde olmuş, hocalık ve bilgelik görevini her kesim insan içinde sürdürmüştür.
3. Nasreddin Hoca, iyi bir gözlemcidir.
4. Hoca çok sevilip sayılmakta ve hemen her konuda kendisine danışılmaktadır. Bu anlamda o, hem öğretmen hem de danışman konumundadır.
5. Onun yaşadığı toplumda ve sonraki asırlarda bu kadar hüsn-ü kabul görmesi bu bilgeliğini, eğiticiliğini tatlı dil, güler yüz ve zekice yapmasıdır. Bu tavrı da kişilik özelliği kadar yine inançlarıyla ilgilidir. Öncelikle bu, bir İslami davranıştır. Asık suratlılık, dinden onay alamaz.
6. Nüktecilik, hazır cevapluluk onun en önemli özelliğidir. Fakat onu komik bir adam olarak görmek eksik değil yanlış bir tutumdur. Çünkü güldürebilmek önce düşünmeyi ve düşündürebilmeyi gerektirir. Onun bir fıkrasını okurken veya dinlerken her ne kadar ilk tepkimiz tebessüm olsa bile bunu mutlaka tefekkür takip eder.
7. Nasreddin Hoca'da düşünmek çok önemli bir özelliktir. Öyle ki bu düşünceyi hayat, ölüm, kader, kaza gibi metafizik konular üzerinde de gerçekleştirir. Örneğin "kabak fıkrası" Hoca'nın düşünme sınırlarının ve olaylardan nasıl bilgelik dersleri çıkardığının küçük bir örneğidir.
8. Hoca'nın halkı güldürmesi asla bir dalkavukluk biçimini almaz. Bu yüzden onu komedyen sınıfında düşünmek mümkün değildir.
9. Yine onun zekiliğini kurnazlıkla karıştırmamak gerektiğini de belirtmek gerekir. Çünkü kurnazlık örneğin zor bir durumdan kurtulmanın meşru olmayan yolunu bulabilme becerisi iken zekilik, meşru ama kimsenin düşünemediği bir yolla bu zorluğu aşmak marifetidir.
10. Kimi fıkralarındaki saflık veya aptallık derecesindeki ifadeler bizi yanıltmamalıdır. Böyle durumlarda Hoca, daha çok bir öz eleştiri yapar kendi kendisiyle dalga geçerek, nefisini aşağılar.
11. Hoca imamlık, müderrislik, kadılık gibi asli görevlerini yaparken halktan kopmaz, halktan birisi gibi yaşar. Onlar gibi dağa gider, odun keser. Pazarda alışveriş yapar, ticaret yapar.
12. Hoca bağlı olduğu dini düşüncenin de bir gereği olarak iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak ölçüsüne sıkı sıkıya bağlıdır. Toplumsal çarpıklıkları eleştirerek doğru olanın adresini gösterir.
13. Nasreddin Hoca, bir kargaşa döneminin insanıdır. Bu dönemin şartları içerisinde üzülen, kederlenen insanlara bu olumsuzlukları neşeyle, mizahla aşmalarını sağlayan bir insandır.

- O yaşadığı dönemin zorluklarını, olumsuzluklarını fazla ciddiye almayarak aşmaya çalışmayı öğretmiştir.
14. Hoca, inançlara, ahlak kurallarına, devlete, yasalara, toplum kurallarına bağlı ve saygılıdır. Ama bu tutumu onu devlet adamlarını, bürokratları, din adamlarını eleştirmekten vazgeçmez.
 15. O hayalci değil gerçekçidir. Hiçbir zaman abartıya, hayali olana yer yoktur.
 16. Hoca hem ulusal hem de evrensel olmayı başarmıştır.
 17. Nasreddin Hoca samimi bir Müslümandır. İbadetlerini yerine getirir. Zaten din adamıdır. Mutaassıplık onda yoktur. Katı kuralcılığı sevmez.”

Köprülü'nün ifadesiyle “Nasreddin Hoca şarkın bütün İslam kavimleri arasında, bilhassa Avrupa ve Asya'nın geniş, dağınık sahalarına yayılan Türkler arasında asırlardan beri bütün kuvvetiyle yaşayıp durmaktadır. Medreselerde, mekteplerde okuyan mütefekkirlerden, okuma yazma bilmeyen en iptidai halka, köylülere, hatta göçebelere kadar Nasreddin Hoca'yı tanımayan bir Türk yoktur.” diyebiliriz (Köprülü, 2004).

Nasreddin Hoca Fıkralarının Özellikleri

Nasreddin Hoca'nın fıkralarına dış ve iç yapı olarak iki açıdan yaklaşmak gerekir. Dış yapı olarak fıkralarda konu, önce küçük bir olay öykü biçiminde anlatılır. Dış yapı olarak fıkralarda konu, önce küçük bir olay öykü biçiminde anlatılır. Bu olay içerisinde kişiler ve çevre hakkında da bilgi verilir. Sonunda da Nasreddin Hoca'nın o konu ve olayla ilgili nüktesi bulunur. İç yapı olarak ise; bunların nüktedanca ve anlaşılır bir dille söylendiği görülür. Asıl konu insandır. Onun gülünç tarafları, yanlışları, nefsanî tutumları, zaafı, hataları, sakarlıkları ve çaresizliği ele alınır. Yoksulluğundan söz edilir. İnsan ilişkilerindeki kimi sorunlar üzerinde durulur (Özçelik, 2005: 83). Bu süreç içerisinde kırıcı, küçümseyici bir tutum takınılmaz aksine insanlara ve diğer varlıklara karşı saygı ve sevgi ön plandadır. Fıkralardaki temel amaç insanların yanlışlarının farkında olmalarını sağlamak ve onlara yol göstermektir.

Nasreddin Hoca fıkraları insanlığın pek çok değerine hitap etmektedir. Ayrıca fıkralarda verilmek istenen mesajlar, düşündürücü, güldürücü ve ders verici niteliktedir. Fıkraların bu özellikleri Nasreddin Hoca'nın sadece Anadolu'da değil bütün dünya insanları arasında tanınmasını, anlaşılmasını ve sevilmesini sağlamıştır.

Günümüzde Nasreddin Hoca fıkraları adı altında birçok fıkra anlatılmakta ya da yayımlanmaktadır. Bu fıkraların gerçekten Nasreddin Hoca fıkrası olduğunu anlamak, doğrulamak ve benzerlerini ayırt etmek için uzmanlar tarafından bazı ölçütler belirlenmiştir. Kurgan'ın (1968) ölçütlerine göre bir fıkranın Nasreddin Hoca'ya ait olup olmadığının göstergeleri şunlardır:

-Bir fıkrada sarhoşluk ya da içki varsa, o fıkra Nasreddin Hoca'ya ait olamaz. Çünkü Nasreddin Hoca, içkiyi günah sayan Müslüman Türklerin gülmece tipidir.

-Bir fıkrada ahmaklık, budalalık varsa ve bir sıkıntıdan kurtulmak için aptallık taslamak, zekâyı gizlemek gerekiyorsa, bu fıkra Nasreddin Hoca'nın değildir.

-Nasreddin Hoca'yı mal-mülk, köle-cariye sahibi gösteren, onun misafirlerine altın tabaklarla yemek ikram ettiğini anlatan fıkralar ona ait değildir. Çünkü Hoca, ömür boyu yoksulluk çekmiştir.

-Bir fıkrada çapkınlık, iffetsizlik, kadın ihaneti varsa, bu anlatılan Nasreddin Hoca'nın değildir.

-Bir fıkrada Nasreddin Hoca, hasis gösteriliyorsa, o anlatılan gerçek değildir; zira Nasreddin Hoca, fıkralarında hasisliği yerer.

-Bir fıkrada Nasreddin Hoca, maddi kuvvetle güçlü bir insan, çevik bir delikanlı canlılığında gösteriliyorsa, bu fıkra Hoca'nın olamaz. Nasreddin Hoca, güçlükleri Dede Korkut gibi akılla çözer.

-Bir fıkrada, dalkavukluk, ikiyüzlülük, çıkarıcılık varsa; Nasreddin Hoca, bir pasa veya büyük bir adamın emrinde gösteriliyorsa bu anlatılan ona ait olamaz.

-Bir fıkrada Nasreddin Hoca, dik başlı, dilediğini zorla yaptırabilen bir kişilik gösteriliyorsa bu anlatılan ona ait değildir.

-Bir fıkrada, tasavvuf, ezel, ebed meseleleri anlatılıyorsa bu anlatma Nasreddin Hoca'nın olamaz. (Çünkü bunlar, ulu orta konuşulacak konular değildir.)

-Son olarak, bir anlatma uzunsu, anlatılması dakikalar sürüyorsa, bu fıkra da Nasreddin Hoca'ya ait olamaz.

2. Yöntem

Bazı meşhur Nasreddin Hoca fıkralarında yer alan eğitsel iletileri ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, betimsel nitelikte olup veri toplama aracı olarak doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011) Araştırmada doküman analizi yönteminin kullanılmasının nedeni fıkralarda yer alan eğitsel iletilerin belgelere dayalı olarak ortaya konmasıdır. Bu çalışmamızda, doküman analizinde Arslan ve Paçacıoğlu'nun hazırladığı Veled Çelebi İzbudak'a ait '*Letâ'if-i Hoca Nasreddin*' ve Fikret Türkmen'in hazırladığı Seyyid Burhaneddin Çelebi'nin '*Nasreddin Hoca Latifeleri*' adlı eser kullanılmıştır. Bu eserler içerisinden fıkralar gelişigüzel şekilde seçilerek doküman analizi yapılmıştır.

2.1. Verilerin Çözümlemesi

Doküman analizi tekniğinde, elde edilecek bulguların niteliğine bağlı olarak belirlenebilecek "analiz birimleri" (Yıldırım ve Şimşek, 2011) mevcuttur. Çalışmada "sayısallaştırma" analiz birimlerinden "var veya yok" tekniği kullanılmıştır. "Var veya yok" tekniği; araştırılan kategori, dokümanda mevcut ise "1" mevcut değil ise "0" değeri verilmesine dayalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu teknik gereğince fıkralarda bulunan eğitsel iletilere "1"; bulunmayan iletilere "0" değeri verilerek ilgili dokümanlar incelenmiştir.

Doküman analizinde Arslan ve Paçacıoğlu'nun hazırladığı Veled Çelebi İzbudak'a ait '*Letâ'if-i Hoca Nasreddin*' ve Fikret Türkmen'in hazırladığı Seyyid Burhaneddin Çelebi'nin '*Nasreddin Hoca Latifeleri*' adlı eserler kullanılmıştır. Bu eserlerden 100 fıkra okunmuş ve içlerinden bazı fıkralar rastgele seçilmiştir. Daha sonra seçilen fıkralardan içerdiği iletilerden hareketle Helimoğlu Yavuz'un (1999) tasnifinden yararlanılarak bir eğitsel ileti dizini oluşturulmuştur. Bu eğitsel iletiler ahlaki, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve öteki iletiler olmak üzere 5 ana başlık ve 13 alt başlık altında toplanmıştır. Çalışmanın veri çözümlemesi süreci, Türkçe Eğitimi alanında uzman iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından birbirinden bağımsız olarak kodlanan bulgulara ilişkin raporlar, daha sonra birbirleri ile karşılaştırılarak birbirleriyle tutarlı olmayan bulgular üzerinde tartışılmıştır. Yapılan tartışmalar sonucunda kodlamalara son şekli verilerek doküman incelemesi tamamlanmıştır.

3. Bulgular

Nasreddin Hoca fıkraları incelendiğinde insanları güldürürken düşündürmenin amaçlandığı ve seçimi karşısındaki insanın iradesine bıraktığı görülmektedir. Bu düşündürme eylemi insanların bireysel ve toplumsal doğrulara ulaşmasını hedeflemektedir. Nasreddin Hoca fıkralarının bu özellikleri fıkraların eğitsel değer taşıdığını göstermektedir. Çalışmada belirlenen iletiler ve bu iletileri içeren fıkralar aşağıda verilmiştir.

Fıkra 1: "Hoca'ya bir gece rüyasında dokuz akçe vermişler. 'Hiç olmazsa şunu on akçe yapın!' diye çektiği esnada uyanıp avucunda bir şey olmadığını görünce, hemen sıkı gözlerini kapayıp elini uzatarak, 'Getir bari dokuz akçe olsun!' demiş.

İletiler: 5.1.1. Elimizde bulunan değerlerin kıymetini bilmeliyiz.”

Fıkra 2: “Bir gün Hoca bir ata binmek ister. Hayvan yüksek olduğu için sıçrayıp binemez. ‘Ah gidi gençlik’ der. Etrafına bakar kimse yok. ‘Gençlikte de işe yarar uğursuz değildin ya.’ der.”

İletiler: 2.4.1. İnsanlar özeleştiriyi yapabilmelidirler. 2.4.2. İnsanlar yalnız kaldıklarında daha rahat özeleştiriyi yapabilirler.

Fıkra 3: “Yaz mevsiminde bir gün Hoca Efendi uzak yoldan gelirken kendini şiddetli bir hararet alır. O aralık bir çeşmeye tesadüf etmişse de bakar ki çeşmenin ağzına takılan küçük borusuna bir ağaç sokmuşlar. Hoca su içmek için ağacı çekip çıkardığı gibi su kuvvetlice fışkırıp Hoca’nın üstünü başını ıslatınca Hoca görülmedik şekilde öfkelenip, ‘İşte böyle deli deli aktığın için dibine bu kazığı tıkmışlar.’ demiştir.”

İletiler: 5.1.2. Ya hayır söylemeli ya da susmalıdır. 5.1.3. Bazı şeylerin yapılarındaki hikmetleri ancak tecrübe ettiğimizde anlayabiliriz.

Fıkra 4: “Hoca Nasreddin Efendinin güzel bir kuzusu varmış. Hiç yanından ayırmayıp özenlice beslediğinden türlü türlü şaklabanlıklar yapıp Hoca’yı eğlendirilmiş. Bazı dostları kuzuyu gözlerine kestirip Hoca’yı kandırarak elinden alıp yemeğe karar verirler. Birisi gelip, ‘Hoca Efendi, bugün, yarın kıyamet kopacakmış. Bu kuzuyu ne yapacaksın. Getir şunu yiyelim’ der. Hoca aldırılmaz. Biri daha gelir. O da bu yolda asılır. Hoca onu da savar. Derken rahatsız etmeler arkası kesilmeksizin sürer. Artık Hoca bıkip ertesi gün bir mesire yerinde kesilerek ziyafet çekilmesine karar verilir. Kuzu kesilir, ateş yakılır. Hoca kuzuyu çevirmeye başlar. Arkadaşları dahi soyunup elbiseyi Hoca’ya teslim ederek her biri bir tarafa oynamaya giderler. Sevgili kuzusunu eliyle kebab etmekle çok dert veren mecburiyette bulunan Hoca, fırsattan istifade ederek elbisenin hepsini ateşe vurup yakar. Biraz sonra koşmaktan dostlarının karnı acıkıp geri geldiklerinde görürler ki, elbisenin hepsi yanıp kül olmuş. ‘Aman Hoca bunu kim yaptı?’ diye Efendi’nin üzerine hücum etmeleriyle Hoca der ki: ‘Ay oğul! Ne telaş ediyorsunuz. Yarın kıyamet kopacakmış. Ne yapacaksınız elbiseyi?’ demiş.”

İletiler: 1.1.1. Yalan elbet ortaya çıkar. 1.1.2. Yalan ve hile yoluyla isteklerine kavuşanlar, sonunda kendi kazdıkları kuyuya düşerler. 1.4.3. Kötülerin yaptıkları yanlarına kar kalmaz. 1.4.1. Hak yerini mutlaka bulur. 3.1.1. Kurnazlık yaparak kâr elde edebilmeyi umanlar başka bir kurnazın eliyle zarar edebileceklerini de unutmamalıdır.

Fıkra 5: “Hoca Efendi davet edildiği bir ziyafete eski elbisesiyle gider, kimse ehemmiyet vermez. Hoca gizlice hemen evine koşup ağır elbisesiyle kürkünü giyer, geri gelir. Hoca’yı son derece saygıyla kapıdan karşılayıp baş sofraya oturturlar. Nefis yemeklere işaret ederek, ‘Buyurun Hoca Efendi. derler. Hoca kürkünü yemek kabına uzatıp, ‘Buyurun kürküm!’ der. Halk, ‘Hoca Efendi ne yapıyorsun?’ dediklerinde, gördüğü muameleyi anlatıp, ‘Mademki ikram kürkedir, yemeğe de o buyursun’ der.”

İletiler: 1.3.1. İnsanları ve olayları dış görünüşlerine göre değerlendirmemek gerekir. 1.3.2. İnsan her koşulda değerlidir

Fıkra 6: “Bir gece yarısı Hoca’nın kapısının önünde bir gürültü olur. Hoca çıkıp kavganın sebebini anlamak ister. Hanım, ‘Efendi nene lazım, yat yerinde, gece yarısı gürültü arasına karışma.’ dediye de dinlemeyip hemen yorganına bürünür, kapının önüne çıkar. Hoca meseleyi anlamaya uğraşırken o gürültü arasında bir herif gelip bir asılıştta yorganı Hoca’nın üstünden soyup alır, çıkar,

gider. Hoca bu duruma şaşırıp sersem bir hâlde biraz daha kapının önünde durduktan sonra üşümeye başlar. Bu esnada oradaki kalabalık da dağılır. Hoca titreyerek içeri girer. Karısı, 'Efendi kavganın aslı ne imiş?' diye sorunca, 'Ne olacak, kavga bizim yorgan üzerine imiş. Yorgan gitti, kavga bitti.' der."

İletiler: 2.3.1. Gereğinden fazla meraklı olmak, zarar doğurabilir.

Fıkra 7: "Hoca bir gün hamama gider. Hamamcılar Hoca'ya bir eski peştamal, bir de eski havlu verip saygıyla ağırlamazlar. Hoca bir şey demeyip çıkarken aynaya on akçe bırakır. Hamamcılar hem hayret eder, hem de doğal olarak sevinirler. Bir hafta sonra Hoca, yine bu hamama gelir. Bu defa hamamcılar Hoca'yı özenle ağırlarlar. Sırmalı havlular, ipekli peştamallar verirler. Hoca, yine bir şey demeyip çıkarken aynaya bir akçe bırakır. Hamamcılar bu sefer şaşkınlıkla beraber bahşişin azlığından ötürü hiddetlenip 'Efendi, bu ne biçim muamele?' dediklerinde Hoca 'Bunda beklenmedik bir hâl yok. Bugün verdiğim bir akçe, geçen ki hamam hakkıdır. Geçen ki de bugünün ücretidir.' der."

İletiler: 4.1.1. Yaptığımız işlerde fazladan kâr etme düşüncesiyle değil eşitlik ilkesiyle hareket etmeliyiz.

Fıkra 8: "Hoca eşeğini pazara götürüp tellala vermiş. Tellal gezdirirken 'Bu eşeğin yürüyüşü açık, süratli, yürürken üstünde kahve içilir, başı yumuşak, genç, dinç, ayıpsız bir eşek.' diye övdükçe herkes başlamış artırmaya. Hoca da karşıdan nitelendirmeleri işiterek, 'Vay, benim eşeğim bu kadar güzelmiş de ben ne için almıyorum.' diye son derece keyifle teklifi arttırmaya başlamış. Nihayet son teklif üzerinde kalınca paraları eksiksiz tellala sayıp götürmüş. Gece hanımına meseleyi anlatmış. Hanımı da demiş ki: 'Benim de başıma tuhaf bir iş geldi. Kapının önünden kaymakçı geçiyordu, çağırdım. Tartarken kaymak çok gelsin diye herif görmeden yavaşça bileziğimi terazinin ağırlık konulan gözüne bıraktım. Hemen kaymak tabağını alıp savuştum.' Bunun üzerine Hoca demiş ki: Ha bakalım, ben dışarıdan sen içeriden gayret edelim de, şu evin idaresini yoluna koyalım."

İletiler: 1.2.2. İnsanlar yaptıkları işlerde dürüst davranmalıdırlar.

Fıkra 9: "Hoca, eşeğe yem vermekten bıkip hanımına, 'Artık bundan sonra eşeğe sen bak.' der ama karısı kabul etmez. Aralarındaki çekişme uzayıp gider. Sonunda ikisi de, 'Kim evvel konuşursa eşeğe o yem versin.' diye karar verirler. Hoca bir köşeye çekilip saatlerce söz söylememeye ısrar eder. Hanımının da canı sıkılıp başını örttüğü gibi komşuya gider. Akşama kadar komşuda oturur. Ezan yaklaşır. Hanımı yaşadıklarını komşu kadına anlatarak 'Çok inatçı adamdır, açlıktan ölür, lakırdı söylemez. Şuna bir tas çorba gönderelim.' der. Çocuğun eline bir tas çorba verip Hoca'nın evine gönderirler. Meğer kadın komşuya gittikten sonra eve hırsız girer ve para edecek ne varsa hepsini toplar. Hoca'nın oturduğu odaya da girer. Bakar ki Hoca köşede oturuyor, bu kadar gürültüye hiç önem vermiyor. İlk önce şaşırıp kalsa da Hoca'nın hiç aldırış etmediğini görünce, 'Bu adam felç olmuş galiba.' diye düşünerek gözünün önünde işe yarayacak şeyleri toplar. Hoca'nın hâlâ aldırmadığı besbelli hırsızın bile sinirine dokunmuş olmalı ki, 'Başından kavuğunu alayım bakayım yine ses çıkarmayacak mı?' diye kavuğunu da alır. Eşyaları çalar gider. O esnada çocuk gelip köşede taş gibi sessiz kalan Hoca Efendi'ye 'Size çorba gönderdiler.' der. Hoca merhum hırsızlık meselesini anlatıp hatta kavuğunun bile çalındığını karısının çabuk gelmesini dolaylı olarak anlatmak için çocuğa hiçbir söz söylemeden ağzıyla ıslık çalarak, elini üç kere dairevari döndürüp parmağıyla başını gösterir. Çocuk bu işaretten, 'Çorba tasını üç kere başımın üstünde döndür, sonra başıma geçir.' diye anlayıp hemen öyle yapar. Hoca'nın başı iyice

haşlanır. Çorbanın suyu, tanesi yüzünü gözünü, saçını sakalını gülünç bir hâlde sokar. Ama Hoca inadına hiç ses çıkarmaz. Çocuk döner gider. Sorulan soru üzerine kapıları, bacaları, hatta dolapları, sandıkları apaçık, evinin içi karmakarışık, eşyaların ortaya dökülmüş, saçılmış olduğunu ve çorbayı ne yaptığını anlatır. Kadın, işin güçlüğünü anlayıp koşarak gelir. Felaketi görünce köşede gülünç bir hâlde put gibi oturan Hoca'nın yanına koşup, 'Aman Efendi, nedir bu hâl?' deyince Hoca, 'Haydi git eşeğe yem ver, inadın sonu böyle olur.' der."

İletiler: 2.6.1. İnat çoğu zaman istenmeyen sonuçlar doğurabilir.

Fıkra 10: "Hoca merhum bağına gayet ufak ağaç fidanları dikermiş. Dostlarından biri görüp 'Efendi, bu ne vakit büyüyecek ve ne vakit yemiş verecek de siz de yiyeceksiniz?' deyince Hoca, 'Bizden evvel gelenlerin diktikleri ağaç fidanlarının meyvesini şimdi biz yiyoruz. Bunun da meyvesini bizden sonra gelenler yesin' diye cevap vermiştir."

İletiler: 5.1.4. İnsanlar sadece kendilerini değil, gelecek nesilleri de düşünerek hareket etmelidir.

Fıkra 11: "Bir köylünün keçisi uyuz hastalığına tutulmuş. Katran sürmesini tavsiye etmişler. Köylü, keçiyi alıp Hoca'ya getirerek, 'Efendi, senin nefesin uyuz hastalığına birebirmiş. Şu keçiyi bir nefes etmeni rica ederim.' deyince Hoca merhum, 'Nefes ederim, lakin hastalığın bir an evvel hayvandan def olmasını istersen, benim nefese senin tarafından da bir miktar katran ilave edilmelidir.' demiş."

İletiler: 5.1.5. Hastalıkların, dertlerin çareleri doğru yer ve kişilerde aranmalıdır. 5.1.6. Hastalık ve sıkıntıların çaresi aranırken tıbbi ve maddi çarelere başvurulmadan sadece dua gibi manevi şeylere müracaat etmek bir işe yaramayabilir.

Fıkra 12: "Bir mecliste usta binicilikten söz ediliyormuş. Herkes kendi biniciliğine dair hikâyeler söylüyorlarmış. Hoca'ya da heves gelmiş, demiş ki: 'Falan çiftlikte idim. Kâhya bir at getirdi. Ele avuca sığmıyordu. Köyün babayığitlerinden biri binmek istedi, yanına yanaştırmadı. Birisi üzerine atladı, onu da kaldırdı yere vurdu. Bir diğeri daha geldi. O da binemedi. Baktım ki hepsi nafile. Bana bir gayret geldi. Daha o vakit gencim. Hemen eteklerimi belime topladım, kollarımı sıvadım, el çabukluğuyla hayvanın yelesinden tutup bir sıçradım...' derken çiftlikte hazır bulunanlardan biri o esnada içeri giriverince Hoca merhum '... Ben de binemedim.' demiştir."

İletiler: 1.1.3. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.

Fıkra 13: "Hoca'nın zamanında Konya'da rüşvet almayı huy haline getirmiş bir kadı varmış. Hoca bir mahkeme sonunda verilen resmi hükmün örneğini onaylatmak için Konya'ya gönderip aylarca beklemiş. Acı, tatlı üstelemelerde de bulunduğu hâlde bir türlü hükmün örneğini çıkartamamış. Bizzat Konya'ya gitmeye mecbur olmuş. Kocaman bir çömleği de hediye olarak sunmuş. Kadı çömleğin ağzını açıp bal ile dolu olduğunu görünce selamlığa çıkıp Hoca'ya çok hürmet etmiş ve hemen hükmün örneğini onaylayıp vermiştir. Hoca hükmün örneğini koynuna sokup kadıya manidar bir bakışla veda ederek gider. Bir iki gün sonra kadı efendiye başka birisi tarafından kaymak hediye verilir ve kadının aklına bal çömleği gelir. Kepçeyi daldırdığı gibi iki parmak balın altı sapsarı koyu balçık olduğunu görür. Kadı fena halde sinirlenip hemen mahkeme hizmetlisini çağırarak, 'Git çabuk şu kâinatın maskarası Nasreddin denilen herifi aldatarak bana getir.' der. Mahkeme hizmetlisi, Hoca'yı Akşehir'e yola çıkmak için çarşıdan öteberi alırken bulur. Son derece saygıyla etek öptükten sonra, 'Efendi Hazretleri, nasılsa hükmün örneğinde bir bozukluk olmuş.

Veriniz de kadı biraderiniz hemen düzeltip yenisini iade etsin.’ deyince Hoca alaylı bir tebessümle, ‘Bozukluk hükmün örneğinde değil, bal çömleğinde. Bizim hükmün örneğini Allah razı olsun, emrinde çalışan memurların doğru olanları düzeltmiştir. Cenab-ı Hak onun kendisini düzeltsin.’ deyip hemen yolculuk için gerekli olan şeyleri hazırlayarak şehirden çıkmıştır.”

İletiler: 1.4.2. Haksız kazanç elde etmek doğru bir davranış değildir.

Fıkra 14: “Birisi Akşehir gölünden yıkanacak olur. Orada bulunan Hoca Efendi’ye ‘Yıkanma esnasında ne tarafa döneyim?’ dediğinde Hoca merhum, ‘Elbisen ne tarafta ise o tarafa dön.’ der.”

İletiler: 2.2.1. Tedbir iş işten geçtikten sonra değil, en başta alınmalıdır. 2.2.2. İnsanlar yapacakları işlerde işin devamında gelişebilecek durumları düşünerek hareket etmelidir.

Fıkra 15: “Hoca merhum bir mecliste konuşurken söz helva sohbetine sürüklenmiş. Hoca, ‘Birkaç seneden beri canım bir badem helvası ister. Bir türlü pişirip de yiyemedim’ demiş. ‘Bu o kadar müşkül bir şey değildi, neye pişiremedin?’ dediklerinde zavallı Hoca, ‘Un bulduysa yağ bulunmadı, yağ bulduysa un bulunmadı.’ demiş. ‘Ey canım bunca zamandır bunları bir araya getiremedin mi?’ diye sormalarına cevap olarak ‘Hepsinin bir araya geldiği de oldu ama, kader bu ya o vakit ben bulunamadım.’ demiş.”

İletiler: 5.1.7. Hayallerimizi gerçekleştirmek için elimize geçen fırsatları değerlendirmeli, bugünün işini yarına bırakmamalıyız.

Fıkra 16: “Hoca merhum talebeliğinde bir köye cerre gidip camide vaaz ettiği esnada sırası gelince Hazret-i İsa Aleyhi’s-selam’ın dördüncü kat gökte bulunduğunu söylemiş. Camiden çıktığı esnada ihtiyar bir kadın yanına yaklaşmış, ‘Canım Efendi Hazretleri, derste bir noktayı çok merak ettim. Hazret-i İsa Aleyhi’s-selam’ın dördüncü kat gökte olduğunu söyledin. Acaba iki gözüm, orada ne yer ne içer ki?’ deyince Hoca’nın tepesi atıp demiş ki: Be haddini, vazifesini bilmez kadın. Ben şuraya, köyünüze geleli bir ay oluyor. Bir gün olsun şu zavallı Hoca acaba ne yer, ne içer diye sormadın da şimdi benden ta dördüncü kat gökte sonsuz ziyafeti yerinde nurlu nimetlerin çeşitlerine dalan kocaman bir mübarek zatı mı soruyorsun?”

İletiler: 2.3.2. Elimizden bir şey gelmeyen durumlar için meraklanıp, tasalanmak yerine yapabileceğimiz işlerle meşgul olmalıyız.

Fıkra 17: “Hoca bir aralık turşuculuğa başlamış. Bir turşucunun bütün aletlerini hatta eşeğini de satın almış. Hayvan alışık olduğu ve adet haline getirdiği için çoğunlukla turşu alan hanelerin önüne geldikçe ve kalabalık sokak aralarına ulaştıkça Hoca’ya ‘Turşu!’ diye haykırmaya meydan vermeyerek anırmaya başlamış. Çaresizin hevesi karnında kalmış. Yine bir gün kalabalık bir yerde Hoca hazırlanıp yüksek sesle ‘Turşu!’ diyeceği anda yine eşek önce davranıp zırlamaya başlayınca Hoca artık kızıp, ‘Baksana arkadaş, turşuyu sen mi satacaksın, yoksa ben mi?’ demiştir.”

İletiler: 5.1.12. İşini bilen birinin yanında konuşmamalı ve işine karışmamalıyız.

Fıkra 18: “Hoca ile arkadaşı yolda ortaklaşa yoğurt almışlar. Yiyecekleri esnada arkadaşı ortadan çizip, ‘Ben hisseme şeker tozu dökeceğim’ deyince Hoca: ‘Canım, bu bir akıcı bir şeydir. Elbette benim tarafıma da tadı bir parça gelir. Garip bir şey olur. Dökeksen bari her tarafına dök de ağız tadıyla yiyelim.’ demiş. Herif, ‘Şekerim azdır, sana vermeye mecbur değilim.’ deyince Hoca kızıp elini dağarcığına uzatarak zeytinyağı şişesini çıkarıp hemen dökmeye başlamış. Herif, ‘Bre aman, hiç yoğurda zeytinyağı konur mu?’ dediğinde Hoca, ‘Sen ne

karışırın, ben kendi hisseme döneceğim, keyfimin kâhyası değilsin ya. Sen kendi tarafına karış' demiş. Herif, 'A canım, hiçbir akıcının bir tarafına bir şey dökülür de öbür tarafına bulaşmaz olur mu?' deyince Hoca, 'Halt etme, öyle ise dök şekeri ortaya!' demiş."

İletiler: 3.1.2. Malımız az olsa da paylaşmayı bilmeliyiz. 3.1.3. Kişi eğer çözüm üretmek yerine sorun üretiyorsa karşındakilerden de bu tavrı görecektir.

Fıkra 19: "Hoca'ya 'Adam olmanın yolu nedir?' demişler. Bilenler söylerken can kulağıyla dinlemeli, dinleyen olursa söylediği sözü yine insanın kendi kulağı işitmeli.' demiş."

İletiler: 5.1.8. Öğrenmenin yolu dinlemekten geçer. 3.1.5. Konuşurken düşünerek ve söyleyeceklerimize dikkat ederek konuşmalıyız. 5.1.9. Öğüt dinlemek güzeldir; öğüt vermek de güzeldir, lakin kişi öğüt verirken o öğütten kendi hissesine düşen bir şeyler de olabileceğini unutmamalıdır.

Fıkra 20: "Bir gün Hoca'nın yanına bir kimse gelir. Uzun müddet bağıra çağıra sohbet eder. Giderken Hoca, 'Af edersiniz, tanıyamadım, siz kimsiniz?' der. O kimse de, 'Aramızda uzun bir tanışma varmış ki şimdiye kadar laubalilikle konuştunuz' deyince Hoca, 'Baktım ki tacın tacıma, kaftanın kaftanıma benzer, ben seni kendim sandım.' der."

İletiler: 3.1.4. İnsanlarla konuşurken kullandığımız dile ve ses tonuna dikkat etmeliyiz.

Fıkra 21: "Nasreddin Hoca'nın bir evi varmış. Hoca bir gün evine demiş ki:

- Sen artık adamakıllı eskidin; neredeyse yıkılacaksın. Gel seninle bir anlaşma yapalım. Sen bana ne zaman yıkılacağım haber ver de ben senin altında kalmayayım.

Ev, "Peki" demiş. Aradan epey bir zaman geçmiş. Bir gün ev yıkılmış. Bereket versin ki, yıkıldığı zaman, Hoca evin içinde değilmiş. Akşam Hoca geliyor, bakıyor ki ev yıkılmış, ona:

- Hani sen bana ne zaman yıkılacağını haber verecektin, diye sormuş. Ev de cevabı hemen vermiş:

- Ben sana çok söyledim ama sen anlamadın. Bir gün duvarım çatladı, bir gün sıvalarım döküldü, bir gün tuğlam düştü. Bunlar hep sana benim yıkılacağımı haber veriyordu. Bizim dilimiz böyledir."

İletiler: 5.1.10. Dünyadaki her eşyanın, her olayın, her durumun kendisine mahsus bir dille (işaretler ve olgularla) söylediği bir şeyler vardır; akıllı olan onların ne manaya geldiğini anlamalıdır.

Fıkra 22: "Akşehir'in sayılı zenginlerinden birisi, hocayı bir gün evine davet etmiş. Hoca, vakti gelince evinden çıkıp adamın evine gitmiş. Adam, pencerenin önünde oturuyormuş. Kafası da dışarıdan görünüyormuş. Hoca, kapıyı çalıp:

- Evinizin efendisini görecektim, demiş.

Fakat kapıya çıkan adam:

- Hocam, efendi evde yok. Dışarı çıktı demiş.

Öyleyse, ona söyleyin, bir daha dışarı çıkarken başını pencerede unutmasın, demiş."

İletiler: 1.2.1. İnsan yerine getiremeyeceği sözü vermemelidir, verilen söz tutulmalıdır. 5.1.11. Gönülsüz yapılan işten hayır çıkmaz.

Fıkra 23: "Hoca bir gün oğlu ile pazara gider. Oğlu eşekte, kendisi ise yayan, tik rast geldiği adamlar: -Hey gidi zamane çocukları heyy! Şu hale bir bak! Kıyamet

zamanı gelmiş. Aksakallı babasını yürütüyor da kendisi arlanmadan eşeğe binmiş, keyifli keyifli gidiyor, derler. Bu söz oğlunun ağırına gider. Eşekten inerek babasını bindirir. Biraz giderler, başkalarıyla karşılaşır. Bunlar da:

- Gördün mü şu insafsız Nasreddin'i! Kendisi eşeğe binmiş, zavallı çocuğu yürütüyor. Yumruk kadar çocuğu sıcakta yürütmek, toza toprağa boğmak reva mıdır?

Bu sözler üzerine Hoca çocuğu eşeğin terkisine alır. Bu şekilde giderlerken yine birtakım insanlara rastlarlar. Bunlar kan ter içinde kalan eşeği görünce dayanamazlar:

- Amma da insaf ha! Küçücük eşeğe iki kişi birden binmişler. Dili yok ki hayvancağızın vursa yüzüne ettiklerini!

Hoca'nın tepesi atar. 'Bu adam da haklıydı!' der. Hemen eşekten inerler. Eşek önde, baba ile oğul arkada... Ağır ağır yürürler. Derken bir köye daha gelirler. Burada onları böyle gören köylüler kahkahayı basarlar:

- Bakın şu budalalara! Eşek önlerinde bomboş zıplayıp gidiyor. Bu aptal herifler şu sıcakta kan ter içinde yaya yürüyorlar.

Ne yapsın şimdi Hoca? Bu sefer eşeği sırtlarlar ve şehre o şekilde girerler. Hoca oğluna döner:

- Gördün ya oğlum. Bu halkın dilinden kurtuluş yok. Milletin dediğine bakarsan eşeği taşırsın böyle. Sen sen ol, söylenenlere bakma, hak bildiğin yolda yürü. Herkesin yorulduğu yere tan yapmak mümkün değildir."

İletiler: 3.1.6. İnsanların her dediğine kulak asmamak gerekir. 3.1.7. Bir konuda karar verirken güvendiğimiz büyüklerimizin görüşlerini alarak ve kendi değerlerimizden yola çıkarak karar vermemiz gerekir.

Fıkra 24: "Nasreddin Hoca bir gün Timur'la sohbet ederken; Timur, Hoca'nın hocalığına laf eder. Aralarında bir tartışma başlar. Derken Hoca Timur'a:

- Hünkârım, ben sizin şu yanınızdaki eşeği bile okuturum.

Timur bu söze kahkahalarla güler, sonra da Hoca'nın eline eşeğin yularını tutuşturur:

- Al bakalım. Madem öyle diyorsun, sana üç ay mühlet; götür eşeği okut. Üç ay sonra, bütün halkı büyük meydanda toplayacağım, herkesin huzurunda eşek kitap okuyacak. Şayet okuyamazsa işte o zaman hiç acımam alırım kelleni, ona göre.

Hoca "Tamam, anlaştık." der, eşeği çeker götürür. Konu komşu önünü keser;

- Yahu Hocam senin akim başında mı? Hiç eşek kitap okur mu? Bu adam deli, vallahi alır kelleni, derler. Hoca umursamaz bir eda ile elini sallar;

- Ohoo komşular, üç ay uzun bir süre. Üç aya kadar ya eşek ölür ya Timur ölür ya ben ölürüm. Dert ettiğiniz şeye bak, karşılığım verip yoluna devam eder.

Evine ulaşan Hoca, eşeğin boyuna göre bir masa ve bir de kalın kocaman bir kitap yapar. Eşeği yemleme zamanı gelince; sayfaların arasına birer avuç arpa serpip kitabı masanın üzerine, masayı da eşeğin önüne koyar. Hoca kitabı açınca eşek arpaları görür ve yemeye başlar. O sayfanın arpaları bitince diğer sayfayı, o da bitince ötekini açar. Nihayet kitabın sayfaları biter, eşeğin de kamı çoktan doymuş olur.

İşte Nasreddin Hoca'nın birisi haftalar boyunca eşeği bu şekilde yemler. Öyle ki; eşek ne zaman masayı ve kitabı görse kulaklarını diker, kuyruğunu sallar.

Üçüncü ayın dolmasına yakın kitabın sayfalarının Hoca'nın çevirmesine de gerek kalmamış, eşek diliyle sayfaları bir bir çevirip arpaları hüpletir olmuştur.

İşte o Nasreddin Hoca'nın biri, belirlenen zamanın son günü de eşeği aç bırakır.

Nihayet zaman dolmuş, ahali meydanda toplanmış, işte o Timur'un biri de tahtına kurulmuş, heyecan dorukta, hep birlikte Nasreddin Hoca'nın birini beklemeye koyulmuşlardır. Halkın ekserisi "Vah vah gitti hocanın kellesi" duygularıyla içten dualar göndermektedirler Rahman'a.

Çok geçmeden, Hoca görünür: Koltuğunun altında koca bir kitap, elinde bir masa, eşeğin yularından tutmuş çekiyor. Başını dik, göğsü ileride; kendinden o kadar emin yürümektedir ki; ahali şaşırır. "Sanki az sonra kellesi gidecek o değil." Meydanın tam ortasına gelince Hoca durur. Masayı eşeğin önüne, kitabı da masanın üzerine yerleştirir. Bir gün boyunca bu manzaranın özlemini çeken eşek derhal diliyle kitabın kapağını kaldırır. Dudaklarıyla bir ileri bir geri yoklar, fakat arpa bulamaz. Hemen diğer sayfayı çevirir, yoklar; orada da arpa bulamaz. Sonra diğer sayfayı yoklar, sonra diğerini.

Arpa bulamadıkça garip sesler çıkarmakta, derin derin tıslamakta, her seferinde homurtuları ve tıslamaları artmaktadır.

Şayiaların hepsini tek tek çevirir ama nafile. Kitabın bütün sayfalarını bitirmesine rağmen tek arpa tanesi bulamayan eşek, bu duruma iyice sinirlenir ve uzun uzun anırır. İşin burasında Hoca Timur'a döner ve şöyle der:

- Bu da özeti hünkârım.

Timur kahkahalara boğulur. Sonra alaylı bir ifadeyle;

- Hoca, şimdi, eşek kitabı okudu mu, diye sorar.

- Okudu hünkârım, bakın sonunda uzunca bir özetini dahi yaptı, Timur;

- İyi ama ben eşenin okuduğundan hiçbir şey anlamadım!

Hoca taşı gediğine koyar:

- Bu normal hünkârım. Zira eşek, kitabı kendi diliyle, yani eşekçe okudu. Anlayabilmeniz için eşek olmanız lazım."

İletiler: 2.1.1. İnsan zekâsı ile imkânsız gibi görünen şeylerin bile bir şekilde çaresini bulabilir.

Fıkra 25: "Hoca'nın kürsüye çıktığı günler, caminin yüzü gülermiş. Bir gün bir namazdan sonra yine çıkmış kürsüye. Cemaat kim bilir Hoca'nın ağzından ne güzel sözler dökülecek diye beklerken Hoca'nın nutku tutulmasın mı? Mübarek, çok bilgili ama o gün dünya ve ahretten bir şey bulup söyleyememiş. Camiler ağzına baktıkça, Hoca büsbütün sıkılmış. Sıkıldıkça da zihnine büsbütün durgunluk çökmüş. Sabaha kadar böyle oturacak değil ya!

- Ey, cemaat, demiş. Sanki bütün bildiklerimi unuttum. Dilimin ucuna bir türlü bir şey gelmiyor, deyince oğlu ayağa kalkıp:

- Baba, demiş. Hiçbir şey gelmiyorsa kürsüden inmek de mi gelmiyor aklına?"

İletiler: 2.4.3. İnsanlar düşündüklerini ifade edemedikleri zaman bunu açık yüreklilikle söylemekten çekinmemelidirler. 2.4.4. Her insan hata yapabilir. 2.4.5. Mükemmel kimse yoktur.

Fıkra 26: “Bir gün adamın biri Hoca’ya köyden bir tavşan getirir. Hoca, adama ikram ve izzet gösterip yedirip içirir. Bir hafta sonra o adamın kardeşleri gelir. Hoca onlara da ikramda bulunur. Birkaç gün sonra ise yine bazı adamlar gelip, Hoca’ya:

- Biz tavşan getiren adamın komşularının komşularıyız. Deyince Hoca onlara bir tas su getirir.

Adamlar suyu görünce Hoca’ya:

- Bu nedir diye sorarlar. Hoca da:

- Tavşanın suyunun suyudur, diye cevap verir.”

İletiler: 2.5.1. İyi niyeti istismar eden fırsat düşkünleri vardır. 2.5.2. İnsan çıkarları için diğer insanları kullanabilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Nasreddin Hoca fıkraları halk içinden çıkıp yine halk içinde anlatılmaktadır. Bu nedenle insan yaşamını ilgilendiren hemen hemen bütün değerlere hitap etmektedir. İncelediğimiz fıkralarda özellikle insan ilişkileri ve özeleştiriyle ilgili eğitsel iletilerin daha fazla olması Nasreddin Hoca’nın kişiliğinin bir yansıması olarak görülebilir.

Nasreddin Hoca fıkralarının iyiye, güzele, doğruya, yararlı olan bilgiye yönlendirme ve böylece bireylerin davranışlarını değiştirmeye olan katkısı fıkraların eğitici yönünü göstermektedir. Bu çalışmada da incelenen fıkralarda birçok eğitsel iletiyi içerdiği görülmektedir. Bu iletileri ileti dizisinde şöyle gösterebiliriz:

İleti Dizini

1. Ahlaki İletiler

1.1. Yalan

1.1.1. Yalan elbet ortaya çıkar.

1.1.2. Yalan ve hile yoluyla isteklerine kavuşanlar, sonunda kendi kazdıkları kuyuya düşerler.

1.1.3. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.

1.2. Doğruluk, Dürüstlük

1.2.1. İnsan yerine getiremeyeceği sözü vermemelidir, verilen söz tutulmalıdır.

1.2.2. İnsanlar yaptıkları işlerde dürüst davranmalıdırlar.

1.3. Saygı

1.3.1. İnsanları ve olayları dış görünüşlerine göre değerlendirmemek gerekir.

1.3.2. İnsan her koşulda değerlidir.

1.4. Haksızlık, Kötülük

1.4.1. Hak yerini mutlaka bulur.

1.4.2. Haksız kazanç elde etmek doğru bir davranış değildir.

1.4.3. Kötülerin yaptıkları yanlarına kar kalmaz.

2. Psikolojik İletiler

2.1. Zekâ

2.1.1. İnsan zekâsı ile imkânsız gibi görünen şeylerin bile bir şekilde çaresini bulabilir.

2.2. Tedbir

2.2.1. Tedbir iş isten geçtikten sonra değil, en başta alınmalıdır.

2.2.2. İnsanlar yapacakları işlerde işin devamında gelişebilecek durumları düşünerek hareket etmelidir.

2.3. Merak

2.3.1. Gereğinden fazla meraklı olmak, zarar doğurabilir.

2.3.2. Elimizden bir şey gelmeyen durumlar için meraklanıp, tasalanmak yerine yapabileceğimiz işlerle meşgul olmalıyız.

2.4. Özeleştiri

- 2.4.1. İnsanlar özeleştiri yapabilmelidirler.
- 2.4.2. İnsanlar yalnız kaldıklarında daha rahat özeleştiri yapabilirler.
- 2.4.3. İnsanlar düşündüklerini ifade edemedikleri zaman bunu açık yüreklilikle söylemekten çekinmemelidirler.
- 2.4.4. Her insan hata yapabilir.
- 2.4.5. Mükemmel kimse yoktur.

2.5. Menfaat

- 2.5.1. İyi niyeti istismar eden fırsat düşkünleri vardır.
- 2.5.2. İnsan çıkarları için diğer insanları kullanabilir.

2.6. İnat

- 2.6.1. İnat çoğu zaman istenmeyen sonuçlar doğurabilir.

3. Sosyolojik İletiler

3.1. İnsan İlişkileri

- 3.1.1. Kurnazlık yaparak kar elde edebilmeyi umanlar başka bir kurnazın eliyle zarar edebileceklerini de unutmamalıdır.
- 3.1.2. Malımız az olsa da paylaşmayı bilmeliyiz.
- 3.1.3. Kişi eğer çözüm üretmek yerine sorun üretiyorsa karşısındakilerden de bu tavrı görecektir.
- 3.1.4. İnsanlarla konuşurken kullandığımız dile ve ses tonuna dikkat etmeliyiz.
- 3.1.5. Konuşurken düşünerek ve söyleyeceklerimize dikkat ederek konuşmalıyız.
- 3.1.6. İnsanların her dediğine kulak asmamak gerekir.
- 3.1.7. Bir konuda karar verirken güvendiğimiz büyüklerimizin görüşlerini alarak ve kendi değerlerimizden yola çıkarak karar vermemiz gerekir.

4. Ekonomik İletiler

4.1. Ticaret Ahlakı

- 4.1.1. Yaptığımız işlerde fazladan kar etme düşüncesiyle değil eşitlik ilkesiyle hareket etmeliyiz.

5. Öteki İletiler

5.1. Öteki İletiler

- 5.1.1. Elimizde bulunan değerlerin kıymetini bilmeliyiz.
- 5.1.2. Ya hayır söylemeli ya da susulmalıdır.
- 5.1.3. Bazı şeylerin yapılarındaki hikmetleri ancak tecrübe ettiğimizde anlayabiliriz.
- 5.1.4. İnsanlar sadece kendilerini değil, gelecek nesilleri de düşünerek hareket etmelidir.
- 5.1.5. Hastalıkların, dertlerin çareleri doğru yer ve kişilerde aranmalıdır.
- 5.1.6. Hastalık ve sıkıntının çaresi aranırken tıbbı ve maddi çarelere başvurulmadan sadece dua gibi manevi şeylere müracaat etmek bir işe yaramayabilir.
- 5.1.7. Hayallerimizi gerçekleştirmek için elimize geçen fırsatları değerlendirmeli, bugünün işini yarına bırakmamalıyız.
- 5.1.8. Öğrenmenin yolu dinlemekten geçer.
- 5.1.9. Öğüt dinlemek güzeldir; öğüt vermek de güzeldir, lakin kişi öğüt verirken o öğütten kendi hissesine düşen bir şeyler de olabileceğini unutmamalıdır.
- 5.1.10. Dünyadaki her şeyanın, her olayın, her durumun kendisine mahsus bir dille (işaretler ve olgularla) söylediği bir şeyler vardır; akıllı olan onların ne manaya geldiğini anlamalıdır.
- 5.1.11. Gönülsüz yapılan işten hayır çıkmaz.
- 5.1.12. İşini bilen birinin yanında konuşmamalı ve işine karışmamalıyız.

İncelenen fıkraların içerdiği eğitsel iletiler ahlaki, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve öteki konulardaki iletiler olmak üzere beş ana başlık altında toplanmıştır. Ahlaki iletiler başlığı altında toplam dört alt başlık oluşturulmuştur. Bu alt başlıklarda; yalan başlığı altında yalanın er ya da geç ortaya çıkacağı ve yalanın söyleyenin kendisine döneceği ile ilgili üç, doğruluk-dürüstlük

başlığı altında dürüst olmak ve verilen sözü tutmakla ilgili iki, saygı başlığı altında her insanın değerli olduğu konusunda iki, haksızlık kötülük başlığı altında ise hakkın yerin mutlaka bulacağı ve haksız kazanç elde etmenin yanlış olduğu ile ilgili üç ileti tespit edilmiştir.

Psikolojik iletiler altı alt başlık toplanmıştır. Bu alt başlıklarda; zekâ başlığı altında bir, tedbir başlığı altında yapılacak işlerde tedbirli olmakla ilgili iki, merak başlığı altında da gereğinden fazla meraklı olmamakla ilgili iki ileti tespit edilmiştir. İnsanların özeleştirici yapabilmeleri ve her insanın hata yapabileceği hakkında özeleştirici başlığı altında beş ileti ayrıca menfaat peşinde koşan insanların olabileceği ve inatçı olmanın zarar getirebileceği ile ilgili toplam üç ileti bulunmuştur. Bu bulgu ile Tör'ün (1990) fıkralarda ortaya çıkardığı "insanlık sevgisi, esneklik ve zekâ" değerleri ile Boratav'ın (1997: 90) "Nasreddin Hoca'nın en önemli özelliklerinden biri "sağduyu"dur." ifadesi örtüşmektedir. Ayrıca Hoca'nın mutasavvıf kişiliğinden hareketle fıkralarının tasavvufi yorumlarına bakıldığında, fıkraların arka planında "kâmil insan"ın özelliklerinin ortaya konmaya çalışıldığı görülmektedir (Güleç, 2012).

Sosyolojik iletiler sadece insan ilişkileri alt başlığı altında toplanmış ve paylaşma duygusu, konuşma tavrı, bir konuda büyüklere danışma gibi konularda toplam yedi ileti tespit edilmiştir. Ungan, Arıcı ve Şimşek (2012: 197) çocukların olaylara bakış açılarını geliştirilmesi, nerede, nasıl konuşulması ve davranması gerektiği konusunda fıkraların yararlı olduğunu, ayrıca toplumdaki aksaklıkların göz önüne serilmesi ve toplum içinde hatalı davranan kişilerin bunları düzeltmesi açısından da bu türün kullanılması gerektiğini ifade etmektedir.

Ekonomik iletilerde de aynı durum söz konusudur. Burada ticari ahlak alt başlığında ticaretten fazladan kar etme düşüncesiyle değil eşitlik ilkesiyle hareket etme konusunda bir ileti bulunmuştur. Bu bulguya benzer bir şekilde Köprülü de (2004: 24) Nasreddin Hoca fıkralarının çocukların ahlaki gelişimine katkı sağlayacağını belirtmektedir. Aslan (2011) Nasreddin Hoca fıkralarının sosyal adaletsizlik, insan hakları, ekonomik haksızlıklar gibi evrensel konularla ilgili eleştiri görevini üstlendiğini ve halkın olaylara karşı duyarlılığını temsil yetkisi yüklendiğini ifade etmektedir.

Son olarak hastalıklar, öğüt dinlemek, öğrenme, sahip olduğumuz değerler gibi konularda tespit edilen çeşitli iletiler öteki iletiler ana başlığı altında tespit edilmiş ve bu başlık altında toplam 12 ileti dizilenmiştir. Temizkan (2011: 219) Nasreddin Hoca fıkralarında yaratıcı düşünmenin özelliklerinin sıkça görüldüğünü, bu münasebetle yaratıcı düşünmenin özelliklerinin tanınması ve günlük hayata uygulanması açısından bu fıkraların yarar sağlayacağını belirtmektedir. Tekşan (2012: 284-285) Nasreddin Hoca fıkralarının içerdiği atasözü, deyim, kelime oyunları ve söz sanatlarıyla Türkçenin güzelliklerini yansıttığını tespit etmiş ve bunların derslerde metin olarak kullanılması gerektiğini, fıkralardan hareketle okuma-dinleme, sözlü- yazılı anlatım ve dil bilgisi çalışmalarının yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Arıcı ve Ungan (2008: 90) ise çok sayıda fıkra okuyup dinleyen çocukların, yeni durumlara karşı söyleyecek daha çok söz bulabileceğini, sorunlarını daha çabuk çözüme kavuşturabileceklerini ve meselelere daha hoşgörülü bakabileceklerini ifade etmektedirler. Ayrıca bu fıkralar aracılığıyla nesiller arasında kuşak çatışması aza indirilebilir. Batur, Sır ve Bek (2012: 595) unutulmaya yüz tutmuş ya da günümüzde en çok şikâyet ettiğimiz sanal dünyadan çocukları uzaklaştıracak ve kültürel değerlerle eğitmemiz ruhsal anlamda da daha sağlıklı nesiller yetiştirmemizde fıkraların kolaylıklar sağlayabileceğini belirtmektedirler. Nitekim Aslan (2011) günümüzün sanal kültür ortamında uyarlanan Nasreddin Hoca fıkralarının birtakım değişikliklere uğramakla birlikte iletilerinin hemen hemen hiç değişmediğini tespit etmiştir.

Bu doğrultuda öğrencilerin duygu ve davranışları üzerinde düşünmelerini ve bunların eğitilmelerini sağlamak adına Nasreddin Hoca fıkralarının güldürücü, düşündürücü aynı zamanda eğitici yönünü kullanmak etkili bir yöntem olacaktır. Bu bakımdan Nasreddin Hoca fıkralarını günümüz medya ortamlarına ulaştırmak yarar sağlayabilir. Özellikle bunları kullanarak çocuklara yönelik bilgisayar, tablet oyunları ve çizgi filmler yapılması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Arıcı, A. F. (2018). *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*. (2. baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arıcı, A. ve Urgan, S. (2009). *Çocuk Edebiyatında Türler*. Ankara: Doktorum Yayınları.
- Aslan, F. (2011). Sanal kültür ortamında güncellenen Nasreddin Hoca fıkraları. *Turkish Studies*. (6/4): 39-60
- Banarlı, N. S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Doğan Ofset A.Ş.
- Başgöz, İ. (1999). *Geçmişten Günümüze Nasreddin Hoca*. İstanbul: Pan Yayınları
- Batur, Z., Sır, A. N. ve Bek H. (2012). Nasreddin Hoca Fıkralarında Değer Yargıları ve Eğitim. *Turkish Studies*. (7/3): 583-596
- Boratav, P. N. (1996). *Nasreddin Hoca*. İstanbul: Edebiyatçılar Derneği Yayınları.
- Boratav, P. N. (1997). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Dedebağı, H. (2007). *Nasreddin Hoca Fıkralarının Eğitim Yönünden Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.
- Güldiken, K. (2008). Nasreddin Hoca fıkralarındaki hikmetli sözlerden sosyal açıdan ahlaki dersler. *21. Yüzyılı Nasreddin Hoca İle Anlamak Sempozyumu* (s. 351-356). Akşehir: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Güleç, İ. (2012). *Nasreddin Hoca'nın Biri Bir Gün...* İstanbul: İz Yayıncılık.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2003). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Helimoğlu Yavuz, M. (1999). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kabacalı, A. (2000). *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Kaşgarlı Mahmud. (2008). *Divanü Lügati't-Türk*. (Haz. Z. Akkoyunlu ve A. B. Ercilasun) Ankara: TDK Yayınları.
- Köprülü, M. F. (2004). *Nasreddin Hoca*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kurgan, Ş. (1968). *Türk Dili Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı* (s. 494-496). Ankara: TDK Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (2000). *Nasreddin Hoca: İki Yaklaşım, Bir Problem, Türk Dünyası Halk Biliminde Yöntem Sorunları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özçelik, M. (2005). *Nasreddin Hoca*. Eskişehir: Kültür Yayınları.
- Özdemir, N. (2008). Kültürel Ekonomik İmge Olarak Nasreddin Hoca, *Millî Folklor*, 77: 11- 20.
- Özdemir, N. (2010). Mizah, Eleştirel Düşünce ve Bilgelik: Nasreddin Hoca. *Millî Folklor*, 87: 27-40.
- Sakaoğlu, S. ve Alptekin, A. B. (2009). *Nasreddin Hoca*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Seyyid Burhaneddin Çelebi. (2013). *Nasreddin Hoca Latifeleri*. (Haz. F. Türkmen), İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe Dersi Öğrenme Alanları Açısından Nasreddin Hoca Fıkralarının Kullanılabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(17): 271-287
- Temizkan, M. (2011). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Düşünmeyi Geliştirme Bakımından Nasreddin Hoca Fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8(16): 195-223
- Tör, N. (1989). Nasreddin Hoca Fıkralarındaki Eğitim Mesajları. *I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Ungan, S., Arıcı, A. F. ve Şimşek, T. (2012). *Çocuk Edebiyatının Kaynakları*, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı içinde (ed. T. Şimşek). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Uslu, M. (2007). *Türk Dil ve Edebiyatı Sözlüğü*. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2002). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Summary

1. Introduction

Nasreddin Hodja jokes have an important place in education in terms of to provide permanency in mind as well as contained human, moral and cultural messages. Also Nasreddin Hodja jokes set somebody thinking and steer to criticise so people may analyse and synthesise event and conditions as well. For this reason Nasreddin Hodja jokes importance in education is further increased. In this study Informations are given about definition and history of jokes, Nasreddin Hodja's life and personality, resources relate to Nasreddin Hodja jokes and charecteristics of jokes. After this Educatinal message index have created based on Nasreddin Hodja jokes and selected jokes are organized according to this index.

2. Method

This research, which aims to reveal educational messages in some of the famous Nasreddin Hodja jokes, is descriptive and document analysis method is used as data collection tool. Document analysis involves the analysis of written materials with information on the facts or facts that are intended to be investigated. The reason of using document analysis method in the research is to reveal the educational messages in the journals based on documents. In the document analysis Veled Çelebi İzbudak's *Letâ'if-i Hoca Nasreddin* and Seyyid Burhaneddin Çelebi's work named *Nasreddin Hoca Latifeleri* was used. Within these works, jokes was selected randomly and document analysis was done. Afterwards, an educational communication index was created by using Helimoğlu Yavuz's (1999) classification based on the messages of the selected jokes. These educational messages are grouped under 5 headings and 13 sub-headings: moral, psychological, sociological, economic and other messages. The data analysis process of the study was carried out by two researchers who are experts in the field of Turkish Education. Reports of the findings coded independently by the researchers were then compared with each other and discussed with each other on the non-consistent findings. As a result of the discussions, documentations were finalized by finalizing the coding.

3. Findings, Discussion and Results

In the jokes we examined, especially the educational messages related to human relations and self-criticism can be seen as a reflection of Nasreddin Hodja's personality. Nasreddin Hodja anecdotes to the good, beautiful, true, useful information to guide and thus change the behavior of individuals to show the educational aspect of the jokes. In this study, it is seen that it contains many educational messages in the jokes examined. The educational messages contained in the anecdotes are grouped under five main headings: moral, psychological, sociological, economic and other issues. A total of four sub-headings have been formed under the heading of moral messages. In these sub-headings; three messages were found under the title of the lie, that the lie would appear sooner or later, and that the lie of the lie would return to him. Two messages were found to be honest and to keep the promise given under the title of truthfulness and honesty. Two messages were found under the heading of Respect for each person to be valuable. Under the title of injustice, the right to find the place has been expressed. Three messages were found to be wrong to make unfair gains. Psychological messages have six subtitles. In these sub-headings, a message was found under the title of intelligence. measure under the heading two; Two messages were found under the title of curiosity. Five messages have been found under the title of self-criticism

about how people can make self-criticism and make every human error. In addition, three messages were found that there might be people in pursuit of interest and that stubbornness can cause harm. Sociological messages were collected only under the sub-heading of human relations, and seven messages were identified on topics such as the sense of sharing, the speech attitude, and the consultation of the elders on a subject. In economic messages, a message has been found to act with the principle of equality in the sub-title of commercial ethics. Finally, 12 messages are indexed with various messages identified on issues such as diseases, listening advice, learning, values we have.

Araştırma makalesi: Arıcı, A. F. (2018). Eğitsel yönleriyle Nasreddin Hoca fıkraları: Bir içerik analizi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (3), 602-621.